

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

Jaromír Široký

Druhá celostátní konference o vyučování astronomii v ČSSR

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 14 (1969), No. 2, 104--106

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/138783>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1969

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

VYUČOVÁNÍ MATEMATICE A FYZICE

DRUHÁ CELOSTÁTNÍ KONFERENCE O VYUČOVÁNÍ ASTRONOMII V ČSSR

JAROMÍR ŠIROKÝ, Olomouc

Na základě 12. bodu usnesení první celostátní konference o vyučování astronomii v ČSSR z roku 1965 [Pokroky MFA *II* (1966), 36—38] konala se ve dnech 24. až 26. září 1968 na přírodovědecké fakultě University Palackého v Olomouci druhá konference. Přítomno bylo přes 80 učitelů základních, středních i vysokých škol, vědeckých pracovníků a pracovníků lidových hvězdáren a planetárií. Jako hosté se konference zúčastnili učitelé a profesori ze Severomoravského kraje, které pozval Krajský pedagogický ústav v Olomouci. Vzhledem k srpnovým událostem konala se konference bez účasti zahraničních hostů.

Jednání konference zahájil prof. dr. B. HAVELKA, DrSc., který přivítal přítomné a zejména doc. dr. B. HACARA, který působil jako první učitel astronomie na obnovené universitě v Olomouci. Povstáním a minutou ticha uctili přítomní památku RNDr. JOSEFA ŠIROKÉHO, docenta v. v. katedry algebry a geometrie UP, který zemřel 10. září 1968 ve věku 75 let.

V krátkých projevech pozdravili účastníky konference doc. dr. B. NOVÁK, CSc., proděkan přírodovědecké fakulty a dr. J. TREMKO, CSc., z Astronomického ústavu Slovenské akademie věd v Tatranské Lomnici. Období, které uplynulo od minulé konference, vzpomněl prof. dr. A. BĚLAŘ.

První referát na téma Obsah vyučování astronomii na ZDŠ a SVVŠ přednesla dr. M. CHYTILOVÁ, CSc. O pozorování planety Jupitera a jeho trabantů ve školním vyučování hovořil doc. dr. B. HACAR. Postavení astronomie v moderní struktuře učiva fyziky bylo námětem diskusního příspěvku dr. O. LEPILA, CSc. Na programu odpoledního jednání byly tyto přednášky: Význam optiky pro vyučování astronomii a fyzice — prof. dr. B. HAVELKA, DrSc., Elementární částice a vyučování fyzice a astronomii — doc. dr. V. VYŠÍN, CSc., Použití programovaného vyučování v astronomii na SVVŠ — dr. M. BEDNAŘÍK.

Druhý den jednání zahájil přednáškou „Vztahy mezi astronomií, fyzikou a některými jinými vyučovacími předměty“ prof. dr. J. FUKA. Problematice astronomických kroužků na ZDŠ a SVVŠ byly věnovány referáty prom. ped. M. VONÁSKA, prom. fyz. I. MOLNÁRA a V. MARIANA. Příspěvek Umělé družice Země — příklad spojení astronomie a fyziky přednesl I. VOLF a zkušenostem spolupráce brněnského planetária se školami byla věnována zpráva J. KLIMEŠOVÉ. Odpolední jednání řídil prof.

dr. A. BĚLAŘ. O pomaturitním studiu astronomie a letních soustředěních učitelů fyziky na hvězdárně ve Valašském Meziříčí hovořil ing. B. MALEČEK, o astronomickém obsahu školních zeměpisných atlasů referoval ing. A. RÜKL, o zkušenostech s pokusným zařazením astronomických poznatků do učiva fyziky v 9. postupném ročníku ZDŠ hovořil prom. ped. J. CHLOUPEK a o práci lidové hvězdárny v Rokycanech s mládeží promluvil J. BREJCHA. V závěru jednání přečetla prom. fyz. E. MAŘÍKOVÁ referát doc. J. MARKA „Vybrané partie z astronomie v postgraduálním studiu na pedagogické fakultě“.

Třetí den bylo projednáno a schváleno usnesení, připravené návrhovou komisí, jehož text je připojen k této zprávě. Z původně přihlášených 30 referátů domácích účastníků bylo na konferenci předneseno 21. I přes pobyt některých pracovníků v zahraničí a onemocnění dalších referentů se přece jen podařilo uskutečnit toto setkání v plánovaném termínu. Veškeré referáty, které byly předneseny, jakož i ty, které poslali přihlášení hosté, budou publikovány v připravovaném sborníku. Na závěr konference se konala exkurze na hvězdárnu ve Valašském Meziříčí.

Uznesenie z druhej celoštátnej konferencie o vyučovaní astronómie v ČSSR

Plénum 2. celoštátnej konferencie konanej v dňoch 24.—26. 9. 1968 na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Palackého v Olomouci konštatuje, že uznesenia z 1. celoštátnej konferencie o vyučovaní astronómie z roku 1965 boli splnené len čiastočne napriek istému zlepšeniu.

Vychádzajúc z týchto skutočností plénum prijalo nasledujúce uznesenie:

1. V nasledujúcom období do tretej konferencie intenzívne usilovať o splnenie všetkých bodov uznesení z prvej celoštátnej konferencie o vyučovaní astronómie.

2. Predovšetkým je nutné riešiť tieto naliehavé úlohy:

a) Väčšina občanov ukončuje povinnú školskú dochádzku 9. triedou ZDŠ, pričom súčasný rozvoj astronómie a kozmického výskumu nadobúda väčšieho významu, považujeme za nezbytné nutné, aby títo občania odchádzali do života aspoň so základnými znalosťami z tohoto oboru.

Navrhujeme zaradiť elementárne astronomické poznatky do predmetu vlastiveda (4. a 5. post. ročník) a rozšíriť učebnú látku zemepisu (6. post. ročník) o astronómiu. Zvlášť je potrebné rozšíriť vyučovanie astronómie v 9. postupnom ročníku na 6 vyučovacích hodín v rámci predmetu fyzika.

b) Podporujeme nové rozčlenenie učebnej látky astronómie v rámci fyziky SVŠ v zmysle návrhu katedry experimentálnej fyziky a metodiky fyziky Univerzity Palackého v Olomouci, najmä zariadenia astronómie do učiva 2. postupného ročníka SVŠ. Doporučujeme, aby maturitné otázky z fyziky obsahovali aj astronómiu. V žiadnom prípade nedoporučujeme zaradiť výuku astronómie na záver posledného ročníka SVŠ.

c) Dôrazne žiadame zaradiť do osnov fyziky SVŠ cvičenia z astronómie. (Soznam doporučených úloh z fyziky.)

d) *Analogicky ako v bode 2a) doporučujeme, aby v učive učňovských a stredných odborných škôl bola zaradená astronómia v rozsahu úmernom jej významu.*

e) *Doriešiť v čo najkratšej dobe sústavu postgraduálneho i iného štúdia učiteľov fyziky a zemepisu na ZDŠ a SVŠ.*

f) *Zainteresovať školských pracovníkov a pracovníkov hvezdární a planetárií na úzkej vzájomnej spolupráci a využívať zariadenie hvezdarní, kde sú k tomu podmienky, k výukovým účelom i k ďalšiemu vzdelávaniu učiteľov.*

3. *Považovať prácu v astronomickom krúžku za súčasť výchovnovzdelávacieho procesu a uznať ju ako nepovinný predmet na takej úrovni ako je napríklad sborový spev, šitie a varenie, športové hry mládeže alebo konverzácia cudzích jazykov. Činnosť v astronomickom krúžku financovať z rozpočtu škôl a nákup prostriedkov zaistiť v národnom podniku Učebné pomôcky Praha—Banská Bystrica. (Zvlášť myslíme tu na vhodný školský ďalekohľad.) Ak nie je možné honorovať prácu vedúceho vyššie uvedeným spôsobom, navrhujeme honorovať ich z fondu odmien pre pracovníkov v rezorte školstva.*

4. *Žiadame, aby pri vypracovaní nových osnov fyziky bola daná možnosť astronomickým pracovníkom všetkých vysokých škôl s výukou astronómie zúčastňovať sa na ich príprave a vyjadriť sa k rozsahu, obsahu a poňatiu astronómie v rámci fyziky. Umožniť týmto pracovníkom, aby sa podieľali na spoluprorbe osnov ďalších predmetov v rámci medzipredmetových vzťahov (zemepis, dejepis, chémia, biológia atď.).*

5. *Venovať väčšiu pozornosť otázkam metodiky a didaktiky výuky astronomických častí fyziky v časopise Fyzika ve škole.*

6. *Doporučujeme Kartografickému nakladateľstvu v Prahe, aby nové zemepisné atlasy sveta, vydávané v jednotnej sústave školských kartografických pomôcok, boli doplnené o mapy hviezdnej oblohy, Mesiaca a prípadne o ďalší astronomický obsah. Tento obsah by mal naväzovať nielen na učebné osnovy zemepisu, ale tiež na učebné osnovy fyziky.*

7. *Navrhujeme vydávať vhodné filmy a diapozitivy, ktoré sú metodicky a didakticky vhodné k výuke astronómie.*

8. *Nasledujúcu konferenciu o vyučovaní astronómie usporiadať najneskoršie do troch rokov, najlepšie na Slovensku.*

Toto uznesenie bude zaslané všetkým ústavom, úradom a inštitúciám zúčastneným na plánovaní a riadení výuky astronómie.

Datum dokončení ruského 6metrového optického teleskopu je zatiaľ nejisté. Budova určená k jeho instalaci se spolu s ďalšími zariadeniami dokončuje v Zelenčuku na Kavkaze ve výši 2000 m. Avšak prvni 3tunový odlitek parabolického zrcadla, jehož chladnutí trvalo $1\frac{1}{2}$ roku, praskl. Zatím největší 5metrový ďalekohľad je na Mount Palomar v USA.

-XO-